

e-lankos.lt/6eyz

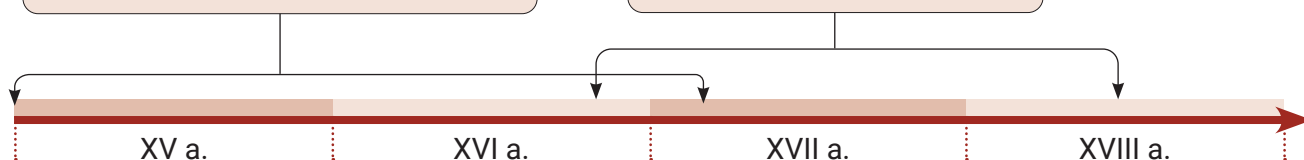
5. NAUJI ARCHITEKTŪROS IR DAILĖS STILIAI: RENESANSAS IR BAROKAS

Šioje temoje JŪS

- Aptarsite svarbiausius renesanso architektūros bruožus.
- Aptarsite svarbiausius baroko architektūros bruožus.
- Susipažinsite su Lietuvos renesanso ir baroko architektūra.

XV–XVII a. pradžioje buvo paplitęs renesanso architektūros stilius

XVI a. pab. – XVIII a. vid. vyrauja baroko architektūra

Renesanso architektūra – griežtos proporcijos ir simetrija

Renesansas buvo ne tik kultūrinis sąjūdis, siekiantis atgaivinti Antikos meną ir apskritai antikinės kūrybos idealus. Žodžiu „renesansas“ įvardijamas ir dailės bei architektūros stilius, Europoje vyravęs XV–XVII a. pradžioje. Jis atsirado Florencijoje, iš čia pasklido po kitus Italijos, Apeninų pusiasalio miestus ir gyvenvietes. Kadangi Apeninų pusiasalyje buvo senovės Rėmos civilizacijos centras, čia išliko daug Antikos palikimo (statinių, skulptūrų), žadinančio menininkų vaizduotę. Renesansas prasidėjo nuo Antikos laikų architektūros teoretikų raštų studijavimo ir išlikusių antikinių statinių tyrinėjimo (5.1 pav.). Ilgainiui šis susidomėjimas davė vaisių. Renesanso menininkai pastebėjo ir įsitikino, kad Antikos architektūra pagrįsta griežtomis proporcijomis, kiekvieno pastato detalės, atskiri statinio elementai sudaro darnią ir simetrišką visumą (5.2 pav.). Kiekvienos detalės dydis ir pavidalas suderintas su kitų statinio

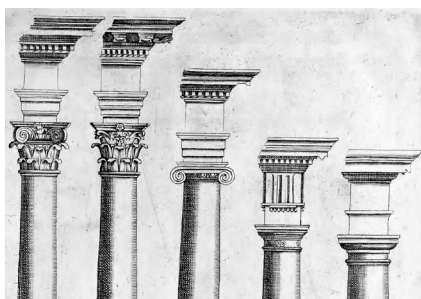
5.1 pav. Romos forumo statinių griuvėsiai

detalių dydžiais ir pavidalais. Ir viskas apskaičiuota, tiksliai nustatytas pastatą sudarančių architektūros elementų santykis.

5.2 pav. Įsivaizduojamas renesanso stiliaus miestas. Vyrauja griežtai geometrinės erdvės, griežtų linijų geometriškai laisvokingi pastatai, tapyba, XV a. pab.

Renesanso architektūroje buvo keletas svarbių elementų: orderis, piliastras, pusapskritė arka ir kupolas. Pagrindinis renesansinio pastato architektūros elementas, tiesiogiai perimtas iš antikinės architektūros, buvo kolona papuoštu viršumi. Tokia kolona su architektūros elementu viršuje vadinama orderiu – laikančiąja pastato konstrukcija. XV–XVI a. išplėtoti antikinio orderio tyrimai sudarė sąlygas renesanso architektams kurti griežtai proporcingų formų statinius (A šaltinis). Renesanso architektūros statiniuose buvo naudojami trys pagrindiniai senovės graikų išplėtoti orderiai: dorėniškasis, jonėniškasis ir korintiškasis. Prie jų renesanso architektūros teoretikai ir architektai priskyrė toskaniškąjį ir kompozitinį orderius (5.3 pav.). Orderiai kaip pagrindiniai architektūros elementai statiniams suteikė vientisumą. XV–XVI a. jie buvo naudojami tiek sakralinių, tiek pasaulietinių renesanso stiliaus pastatų statyboje griežtai vadovaujantis antikinės architektūros teorija bei praktika.

5.3 pav. XVI a. italų architektūros teoretiko ir architekto pavaizduota laikančioji pastato konstrukcija – orderis, spaudinys, Romà, 1773 m.

Kitas iš antikinės architektūros perimtas elementas – piliastras (lot. *pila* – kolona, stulpas). Tai vertikalus stačiakampio arba daugiakampio skerspjūvio sienos kyšulys, skirtas konstrukcijai sustiprinti, bet dažniausiai naudotas pastato puošybai (5.4 pav.). Piliastrus puošė augalų, gyvūnų (zoomorfiniai) ar kitokie gamtos motyvai. Kitas renesanso architektūrai svarbus elementas – pusapskritė arka arba arkada (5.5 pav.). Arkada yra vienodų, kolonų remiamų arkų eilė. Be abejonės, tokios arkados mums primena Romos Koliziejų. Renesansinį pastatą paprastai vainikavo kupolas – pusrutulio formos skliautas. Tai buvo architektūrinis pastato viršūnės elementas (5.6 pav.). Jis suteikė pastatui erdvės ir daugiau šviesos. Visi šie antikinės architektūros elementai renesansinį pastatą darė vientisą ir proporcingą. Kitaip tariant, teorija ir matematinis pastato bei jį sudarančių elementų proporcijų apskaičiavimas davė norimą rezultatą. Daugelį šių architektūros elementų galima pamatyti Vatikane, garsiojoje Šv. Petro bazilikoje (5.7 pav.). Vienas iš šios šventovės kūrėjų buvo jums jau žinomas architektas ir dailininkas Mikelandželas.

5.4 pav. Augalų ir gyvūnų motyvais papuoštų piliastų eilė, Koleonio koplyčios Bergame fragmentas, Italija, XV a. antra pusė

5.5 pav. Kalatravos ordino vienuolyno vidinio kiemo pusapskričių arkų arkados, Almagras, Ispanija, XVI a.

5.6 pav. Mažoji šventykla (Tempietto), architektas Donatas Bromantė (Donato Bramante), Roma, XVI a. pr.

5.7 pav. Šv. Petro bazilika Vatikane, XVI a.

I

II

III

IV

A šaltinis. Garsus XV a. italų mokslininkas ir menininkas Leonas Batista Albertis (Leon Battista Alberti) apie architektūrą:

„Statybos mene svarbiausia yra linijos ir statinio visuma. Linijos laiko visą statinio svorį ir galią, o kartu yra ir viso statinio pagrindas. Kad statinys būtų taisyklingas, būtina pasirinkti ir tarpusavyje derinti linijas bei kampus, kurie statiniui suteikia vientisumą.“

Iš lotynų k. vertė V. Volungevičius, pagal Leon Battista Alberti, *Libri de re aedificatoria decem*, Parrhisius, 1512, p. 3.

Klausimai ir užduotys

1. Pasakykite, kodėl šaltinio autorius statybas vadina menu.
2. Kas, anot istorijos šaltinio autoriaus, svarbiausia statybų mene?
3. Ko, remiantis šaltiniu, reikia, kad statinys būtų taisyklingas?

XVI a. renesanso dailės ir architektūros idėjos bei formos paplito ir kitose Europos šalyse, pirmiausia Prancūzijoje, Šventōjoje Rōmos impėrijoje ir Nyderlanduose. Kiekvienoje iš jų renesanso architektūra ėgavo savitų bruožų (5.8 pav.). Todėl neretai sakoma, kad yra įvairių renesanso atmainų, pavyzdžiui, šiaurietiškas renesansas. Tačiau

kiekviena renesanso atmaina išsaugojo pagrindinius renesanso principus: architektūros elementų proporcijas ir griežtą simetriją. Galiausiai renesanso architektūra, kaip ir ankstesni architektūros bei dailės stiliai, laikui bėgant ėgavo kitokių bruožų. Todėl menotyrininkai vėl kalbėjo apie naujas meno madas.

5.8 pav. Šamboro pilis, Prancūzija, XVI a. pirmą pusę

Klausimai ir užduotys

1. Kurioje šalyje atsirado renesanso architektūra? Kodėl būtent ten?
2. Nurodykite svarbiausią renesansinio pastato architektūros elementą. Paašškinkite, kokį vaidmenį jis atliko.
3. Paašškinkite, kodėl tyrinėtojai teigia, kad yra įvairių renesanso atmainų.

Baroko architektūra – puošnumas ir teatrališkumas

XVI a. pabaigoje Europoje radosi naujas architektūros ir dailės stilius. Jo atsiradimą greičiausiai reikėtų sieti su architektų noru eksperimentuoti, tobulinti ir plėtoti žinomas dailės ir architektūros formas. Šios naujų meno raiškos formų paieškos iš esmės keitė griežtą renesanso architektūrą. Pirmiausia renesanso architektūra prarado pirminį griežtumą ir proporcingumą, darėsi sudėtingesnė, įmantresnė ir puošnesnė (5.9 ir 5.10 pav.). Tai buvo naujo stiliaus pradžia. Šis architektūros ir dailės stilius buvo pavadintas **barokū**. Baroko architektūra suklestėjo ir vyravo XVI a. pabaigoje – XVIII a. viduryje. Portugalų kalboje žodis *barroco* reiškia neapdorotą, neaiškios

formos perlą, o italų kalboje *barocco* – įmantrus, puošnus. Iš tiesų ši architektūra panaši į perlą. Baroko architektūros klestėjimo laikais, XVII a., Europos valdovai ir galingiausi kilmingieji statėsi ištaisingus dvarus ir rūmus, apsuptus sodų (5.11 pav.). Šie didžiulius plotus užimantys statinių kompleksai darėsi vis sudėtingesni, ištaigingesni. Juose turėjo tilpti visa valdovo ar kilmingojo aplinka – kilmingi pavaldiniai ir patarnautojai. Statinių dydis ir mastas turėjo rodyti šeiminingą galią ir padėtį. Baroko architektūros statiniams suprojektuoti ir pastatyti reikėjo specialistų – tiksluosius ar inžinerijos mokslus baigusių architektų (B šaltinis).

5.9 ir 5.10 pav. Versalio rūmų interjero detalės, Prancūzija, XVII a. antra pusė. Tokios interjero detalės dažnos baroko architektūros statiniuose.

5.11 pav. Lėnkijos ir Lietuvos valdovų vasaros rezidencija Vilianuve, Lėnkija, XVII a. pab.

B šaltinis. XVII a. antroje pusėje prancūzų architektas Nikola Fransua Blondelis (Nicolas-François Blondel) nurodė, ko reikia architektams:

„Tiesa, kad norint dirbti architektu nepakanka tik išmanyti architektūros taisykles. Ši profesija reikalauja daugybės kitų dalykų išmanymo. Jo Didenybė [Prancūzijos karalius] norėjo, kad [Prancūzijos Mokslo] Akademijoje vykstančiose paskaitose būtų viešai mokoma ir kitų mokslų, kurių žinios yra

būtinios kiekvienam architektui. O būtent: geometrijos, aritmetikos, mechanikos, kuri tyrinėja judančių kūnų jėgą, hidraulikos, kuri tiria vandens judėjimą [ir jo jėgos panaudojimą], gnomonikos, tai yra įvairių matavimo prietaisų konstravimo amato, karinės architektūros, kuri apima gynybinių įtvirtinimų statybą, akmenų skaldymo, jų dėjimo ir kitų įvairių matematinių skaičiavimų.“

Iš prancūzų k. vertė V. Volungevičius, pagal François Blondel, *Cours d'architecture enseigné dans l'Academie Royale d'Architecture*, P. 1, a Paris: Chez L'Auteur, 1698, p. IX.

Klausimai ir užduotys

1. Kodėl, anot istorijos šaltinio autoriaus, architektui neužteko išmanyti tik architektūros taisykles?
2. Išvardykite šaltinyje minimus mokslus, kurių žinių reikėjo architektams.
3. Ar šių mokslų žinių reikia mūsų laikų architektams? Nuomonę pagrįskite.

Taigi, baroko architektūra buvo daug puošnesnė, įmantresnė ir teatrališkesnė nei renesanso. Šie bruožai būdingi ir sakralinei baroko architektūrai, kuri tapo ištis įspūdinga. Baroke, kitaip nei griežtų proporcijų simetriškame renesanse, esama daug puošybos elementų, banguotų formų, didingumo ir teatrališkumo. Toks pasirinkimas nėra atsitiktinis. Jis susijęs su XVI a. Europoje plitusių Reformacijos idėjomis ir Katalikų bažnyčios siekiu su jomis kovoti, stabdyti protestantizmą.

Jėzuitai, kovodami su Reformacija, ieškojo paveikių būdų, kaip į katalikų bažnyčias sugrąžinti tikinčiuosius. Vienu iš būdų tapo architektūra.

Jėzuitai manė, kad sakralinei architektūrai reikia naujų formų. Ir neklydo. Baroko sakralinės architektūros turtingumas, skulptūrų išraiškingumas, puošyba ir sudėtingos, įmantrios, banguotos formos, įvairios detalės prikaustydavo žmonių žvilgsnius, jaudino ir vedė tikėjimo link. Tad sakralinė baroko architektūra katalikiškosios Europos kraštuose plito su įsigalintais jėzuitais. Būtent jėzuitų ordino platinamas baroko architektūros stilius, jo puošnumas ir teatrališkumas turėjo patraukti žmones į katalikybę. Juk XVII a. kova su Reformacija tęsėsi. Barokas buvo viena išraiškingiausių ir pavariausių priemonių šioje kovoje (5.12 pav.).

5.12 pav. Sorbonos universiteto koplyčia, Parížius, Prancūzija, XVII a. pirmą pusę

Jėzuitų indėlis į baroko architektūros sklaidą ištis buvo išskirtinis. Vykdami į įvairius Europos kraštus kovoti su protestantizmu ir skleisti katalikų tikėjimo jie kaip vieną kovos ginklų nešėsi baroko architektūrą. Galiausiai jėzuitų misijos, o su jomis ir barokas peržengė Europos žemyno ribas. Būtent barokas buvo pirmasis Europos architektūros stilius, su jėzuitų misijomis pasiekęs Centrinę ir Pietų Ameriką bei Aziją (5.13 pav.). Žinoma, Naujajame Pasaulyje ir Azijoje jis įgavo savitų bruožų, atliepančių vietines tradicijas ir vietos gyventojų grožio suvokimą (5.14 ir 5.15 pav.). Vis dėlto ir šiuose žemynuose barokas išsaugojo esminius bruožus (didelius kupolus, puošnumą, banguotus elementus), primenančius, kad čia jėzuitai skleidė Katalikų bažnyčios mokymą.

5.13 pav. Šv. Pauliaus katedros liekanos, XVII a., Makão, Kinija

5.14 pav. Gerojo Jėzaus bazilika, XVI–XVII a. sandūra, Goa, Indija

5.15 pav. Jėzaus draugijos bažnyčia, XVII a. vid., Kuskas, Peru

Klausimai ir užduotys

1. Ką įvairiose kalbose reiškia žodis „barokas“? Kaip žodžio reikšmė susijusi su baroko architektūros bruožais?
2. Pasakykite priežastį, kodėl katalikiškuose kraštuose greitai plito baroko stilius.
3. Nurodykite ir apibūdinkite jėzuitų indėlį į baroko architektūros sklaidą.

Lietuvos renesansas ir barokas

XV–XVI a. sandūroje Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje (LDK) vis dar buvo statoma gotikos architektūros statinių, kaip antai Šv. Onos ir Bernardinų bažnyčių ansamblis Vilniuje. Trumpai tariant, renesanso architektūra vėlavo atkelti į LDK, todėl nespėjo įsitvirtinti ir paplisti taip, kaip buvo paplitusi Vakarų Europoje. Deja, daugumą renesansinių statinių ištiko nekoks likimas. Nemažą dalį pastatų XVI a. pirmoje pusėje sunaikino gaisrai – dažni tų laikų miesto svečiai. Tokia lemtis ištiko Vilniaus Žemutinę pilį ir katedrą (C šaltinis).

Be to, kai kurie renesansiniai pastatai vėlesniais amžiais buvo perstatyti ir įgavo kitų architektūros stilių bruožų. Galiausiai kai kurie iš jų buvo tiesiog nugriauti, kaip antai Vilniaus gynybinė siena, pradėta statyti XVI a. pradžioje. Dalis sienos išliko iki šių dienų, tačiau kai kurios jos dalys buvo sąmoningai nugriautos XIX a. pradžioje. Tada buvo nugriauti ir renesansiniai Subačiaus vartai – vieni iš buvusių šios gynybinės sienos vartų (5.16 pav.). Vis dėlto meluotume, jei sakytume, kad LDK teritorijoje neliko renesanso architektūros pėdsakų.

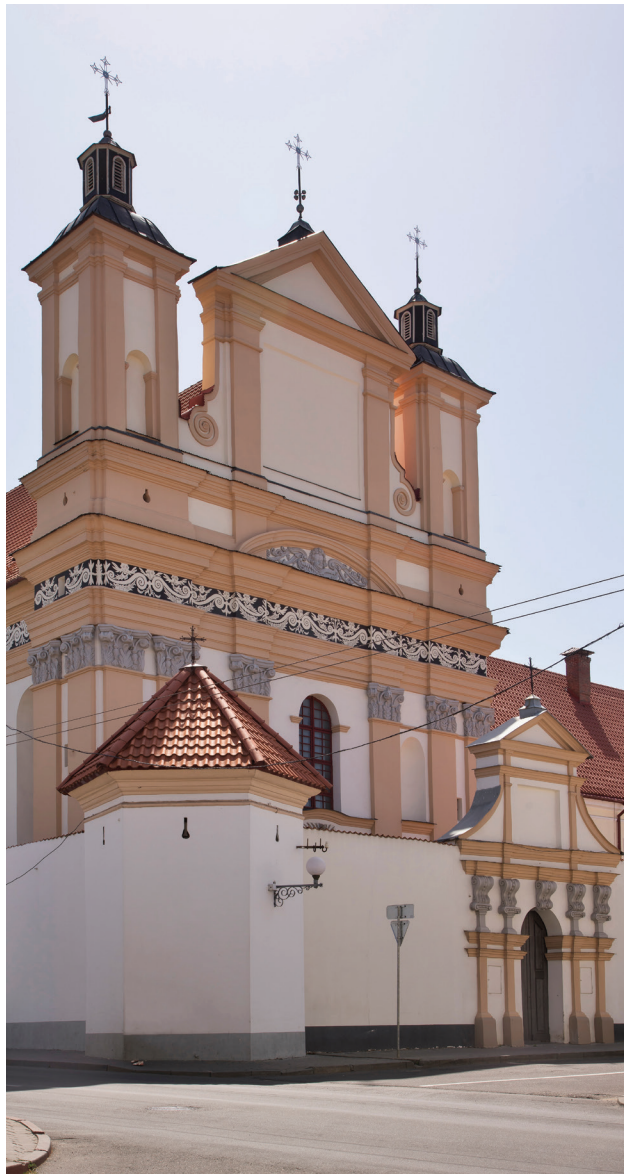
Nors renesanso architektūra ir vėlavo, nors šalyje ir nebuvo pasiektos šio stiliaus meistriškumo aukštumos, sukurta pasaulietinių ir sakralinių renesanso statinių, dalis jų išliko iki šių dienų (5.17 ir 5.18 pav.).

5.16 pav. Subačiaus vartai, dail. Pranciškus Smuglevičius, XVIII a. pab.

5.17 pav. Myriaus pilis, XVI a. vid., Baltarusija. Joje susipynę gotikos ir renesanso architektūros elementai.

5.18 pav. Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčia Gardine, XVI a. pab.

C šaltinis. Viduramžiais ir ankstyvaisiais Naujaisiais laikais Europos miestus dažnai siaubė gaisrai. Vilniaus miestas taip pat jų patyrė. Viename iš laiškų Vilniaus jėzuitai apie 1610 m. Vilniaus gaisrą rašė:

„Iš ten toliau su skausmu stebėjome miesto nelaimę ir labai išplitusius gaisrus.

Ką gi galėčiau pasakyti apie pilį? Jai, nors ir buvo nuo miesto atskirta pratekančios upės, toli gražu nepavyko išvengti [gaisro]. Pirmiausia ugnies buvo nusiaubta katedrinė bažnyčia, kuri buvo išties didinga, pasižymėjo savo architektūra, grožiu, įvairiausiais puikiais paveikslais, iš abiejų pusių esančiomis gausiomis ir puošniomis įrengtomis koplyčiomis, funduotomis¹ įvairių Lietuvos didikų. Ugnis įsiplieskė pačioje bokšto viršūnėje, kurioje buvo laikrodžio varpas, – ar nuo nepaprastai įkaitusio oro, ar ir nuo atskriejusių degančių pelenų bei kibirkščių. Kadangi jos tokiame aukštyje jokiomis priemonėmis nebuvo įmanoma gesinti, tai po truputį slinkdama žemyn ir įsimetusi po bažnyčios čerpių stogu visą nusiaubė, ir su tokia jėga, kad nugriovė net gana tvirtą fasadą, kuris virsdamas taip pat, kiek siekė, iki vidurio įlaužė ir tiesiog sudaužė skliautą kartu su šešiomis jį laikiusiomis kolonomis.“

¹ finansuotomis

„Du liudijimai apie 1610 m. didįjį Vilniaus gaisrą“, iš lotynų k. vertė Mintautas Čiurinskas, in: *Naujasis Židiny-Aidai*, Nr. 11, 2006, p. 457.

Klausimai ir užduotys

1. Pasakykite, koks gamtos objektas turėjo apsaugoti nuo gaisro, bet 1610 m. neapsaugojo.
2. Laiške teigiama, kad bažnyčia buvo didinga. Išvardykite laiške nurodytus didingumo požymius.
3. Kurioje bažnyčios vietoje kilo gaisras?
4. Kokią žalą 1610 m. Vilniaus gaisras padarė istorijos šaltinyje aprašomai bažnyčiai?

Renesansinių LDK statinių pagrindiniai architektūros elementai ir meniškumas primena renesanso tėvynės – Apeninų pusiasalio (Italijos) – statinius. Tai suprantama, juk renesanso mados į LDK sklido būtent iš ten. Vienas išraiškingiausių ir garsiausių tokios renesanso architektūros statinių yra Vilniaus universiteto alumnatas, kuriame gyveno ir mokėsi būsimi katalikų dvasininkai (5.19 pav.). Išskirtinis šio statinio bruožas – arkados, sudarytos iš kolonų ir jas jungiančių pusapskričių arkų. Jau žinote, kad arkados,

kolonų remiamų arkų eilė, buvo vienas išraiškingiausių renesanso architektūros elementų ir itin paplito pasaulietiniuose pastatuose. Vilniaus universiteto alumnatas pastatytas XVII a. pradžioje, vertinant renesanso architektūros plitimo Europoje aspektu, gana vėlai. Beveik tuo pat metu LDK atsirado naujų formų statinių. XVI–XVII a. sandūroje LDK prasidėjo Baroko epocha. Krašte išplito baroko architektūra, kupolas – naujas architektūros elementas – netrukus atsirado ir LDK sakralinėje architektūroje.

5.19 pav. Vilniaus universiteto Alumnato kiemo arkados, XVII a. pr.

Barokas buvo pirmasis architektūros ir dailės stilius, LDK ir Europoje pradėjęs plisti tuo pačiu metu, XVI a. pabaigoje. XVII–XVIII a. šis architektūros stilius Lietuvoje pasiekė išskirtines menines aukštumas. Per beveik du šimtmečius buvo pastatyta daugybė barokinių bažnyčių, didikų rūmų ir dvarų. Kaip ir Europoje, jų architektūra pasižymėjo puošnumu ir teatrališkumu. Didikų dvarai ir rūmai tapo prabangiomis rezidencijomis (5.20 pav.) ir, žinoma, kultūros bei švietimo židiniais. Tačiau Lietuvos didikai rūpinosi ne tik savo rezidencijomis. Tais laikais pamaldumas ir tikėjimas buvo itin svarbi žmogaus gyvenimo dalis, todėl LDK kilmingieji rėmė, finansavo ir rūpinosi naujų bažnyčių statybomis bei senųjų atnaujinimu. XVII–XVIII a. ši veikla LDK kilmingiesiems tapo ypač

5.20 pav. Slušų rūmai Vilniuje, XVII a. pab., fotogr. Janas Bulhakas, 1915 m.

svarbi. Jų pastangomis ir lėšomis buvo pastatytos įspūdingiausios barokinės krašto bažnyčios (5.21 ir 5.22 pav.).

5.21 pav. Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Vilniuje, XVII a. antra pusė

XVIII a. LDK susiformavo savita baroko architektūra, kartais vadinama Vilniaus baroku. Ji siejama su garsiausiu LDK baroko architektūros kūrėju **Jonu Kristupu Glaubicu** (apie 1700–1767). J. K. Glaubicas buvo vokiečių kilmės architektas, mokslus išėjęs Gdanske. Nuo XVIII a. ketvirtito dešimtmečio dirbo Vilniuje ir toliau nuo valstybės centro nutolusiose rusėniškose žemėse (Polocke, Mstislavlyje). Vis dėlto įspūdingiausi jo kūriniai – Vilniuje. Šiame mieste išlikęs didžiausias J. K. Glaubico kūrybos palikimas.

5.22 pav. Šv. Petro ir Povilo bažnyčios vidus, XVII a. antra pusė

Ir šiandien stovi jo suprojektuoti sakraliniai vėlyvojo baroko architektūros statiniai, kaip antai Vilniaus universiteto architektūriniam ansamblui priklausanči Šv. Jonų bažnyčia ar Šv. Kotrynos, Misionierių ir kitos bažnyčios (5.23 ir 5.24 pav.). J. K. Glaubico kurtiems statiniams būdingas lengvumas ir vertikalumas, vientisa kompozicija. XVIII a. viduryje Vilnius tapo miestu su besistiebiančiomis į dangų barokinių bažnyčių ir varpinių viršūnėmis. Iki šių dienų Vilnius garsėja kaip barokinių bažnyčių miestas.

5.23 pav. Misionierių bažnyčia ir vienuolynas, perstatyti pagal Jono Kristupo Glaubico projektą, Vilnius, XVIII a. vid.

5.24 pav. Šv. Kotrynos bažnyčia ir benediktinių vienuolynas, perstatyti pagal Jono Kristupo Glaubico projektą, Vilnius, XVIII a. vid.

Klausimai ir užduotys

1. Kuriam architektūros stiliui priskiriamas Vilniaus universiteto Alumnato kiemas? Atsakymą pagrįskite ne mažiau kaip dviem įrodymais.
2. Paaiškinkite, kuo Lietuvos barokas skyrėsi nuo kitų architektūros stilių.
3. Išvardykite tris žymiausius architekto J. K. Glaubico suprojektuotus statinius Vilniuje.

APIBENDRINAMIEJI KLAUSIMAI IR UŽDUOTYS

1. Pasakykite ir apibūdinkite ne mažiau kaip du renesanso architektūros bruožus. Kuriose vadovėlio iliustracijose pavaizduoti renesanso architektūros statiniai?
2. Pasakykite ir apibūdinkite ne mažiau kaip du baroko architektūros bruožus. Kuriose vadovėlio iliustracijose pavaizduoti baroko architektūros statiniai?
3. Kurio architektūros stiliaus – renesanso ar baroko – statinių LDK teritorijoje buvo daugiau? Paaiškinkite, kas tai lėmė.

TYRINĖKITE!

Naudodamiesi internetu raskite visus J. K. Glaubico suprojektuotus statinius, išlikusius dabartinės Lietuvos teritorijoje. Tuomet sukurkite žemėlapij ir jame pažymėkite tuos statinius, parenkite kelionės planą su jų aprašymu.

IŠSAKYKITE SAVO NUOMONĘ

Kiekvienas savaip suvokia grožį. O kuri architektūra – renesanso ar baroko – jums atrodo gražesnė? Paaiškinkite, kodėl.